ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא הלכה כרבי יהושע בן קרחה איצטריך ס"ד אמינא יחיד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיחיד אלא הלכה כרבי יהודה למה לי פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם הלכתא כסתם מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא דתנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא משום דאין סדר למשנה דאיכא למימר סתם תנא ברישא ואחר כך מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר בחדא מסכת' בתרי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכת' היא ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ת"ר לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת"ר הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א"ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ר"י אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א"ד עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן

נותן לו הצבע דמי צמרו. נותן לו צבע זה דמי צמר לבן כבתחלה אם ירצה דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן וקנאו בשינוי וכדמפרש בבבא קמא בהגוזל עצים (דף צה.) ונוטל הצמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו בדמים: **ר' יהודה אומר.** אא"כ נמצא זה משתכר בשינויו אלא ידו על התחתונה: **ואם השבח.** שהשביח הצמר יתר על היציאה שהוציא הצבע נותן לו בעל הצמר את היציאה סמנים ועצים ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר שלם כמו שהתנה עמו ואם היציאה יתירה על השבח כו': **הלכה כר' יהושע** (א) . דשרי במלוה על פה: מחלוקת דרבי מאיר ורבי יהודה בהגוזל בב"ק (ק:) ואחר כך סתם לן תנא בבבא מציעא כר' יהודה וכל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח"כ סתם לנו במשנתנו כאחד מהן הלכה כמותו דכיון דסתמיה אחר המחלוקת ש"מ דקמו רבנן בטעמייהו ומסתברא טעמא דהאיך: **אין סדר למשנה.** סידרא דמתניתין לאו דוקא ושמא משנה אחרונה היא נשנית לאשונה בבית המדרש: **כל מחלוקת ואחר כך סתם נמי כו'.** אלמה קיימא לן כל מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם ביבמות בפ' החולץ (דף מב:): **כי לא אמרינן אין סדר.** אלא סמכינן אסידרא ה"מ בחד מסכתא: **נזיקין כולהו.** תלתא בבי: **ואיבעית אימא.** להכי אהדרינהו רב יוסף לאפיה דאי נמי אין סדר למשנה לא איצטריך לומר הלכה כרבי יהודה דודאי הלכתא כי האי סתמא דכל המשנה לא הוה שייכא למיתנייה התם בהשוכר[ט] דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה ומדתניא התם ש"מ הלכתא קא פסיק ואזיל: **הנראה.** עתה נראה לשון הבאה נכונה (בראשית ו). לא יאמר לו בשבת הנראה אם תעמוד עמי לערב לעשות במלאכתי לערב: **וכולן שחזרו.** אגזלנין ועמי הארץ קאי: **אין מקבלין אותן.** להחזיקן בתורת חברות לסמוך עליהן: **עשו דבריהן.** בסתר עבירות[ט] שעברו עד הנה: בפרהסיא

רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. תימה קשיא דר"מ אדר"מ דהכא אמר רבי מאיר נותן לו דמי צמרו אלמא שינוי קני ובהגוזל (קמא) (ב"ק צה.) ע"ש תנן אמר ר"מ הגוזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם אותה ואת גיזותיה ואת וולדותיה אלמא קסבר שינוי לא קני וי"ל דשאני התם דקנסא הוא דקא קניס רבי מאיר כדפירש התם משום דעבד איסורא וכן בההיא דהנזקין (גיטין נג.) דהמטמא והמדמע והמנסך קניס ר"מ שוגג אטו מזיד דמזיקו בידים אבל הכא לא שייך לקנסו דלטובתו של בעלים נתכוין וכסבור הוא לזה לעשות כן וא"ת אכתי קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה התם א"ר יהודה גזילה חוזרת בעיניה אלמא שינוי קני והכא קתני ידו על התחתונה אלמא שינוי לא קני ואומר ר"ת דהתם נתכוין הוא לקנות אבל הכא שוגג היה ולא נתכוין לקנות:

פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם. תימה למה לן למיפסק משום סתם בלאו הכי פסקינן פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ואי משום דאיכא אמוראי התם דפליגי ולית להו הך כללא לגבי הלכה כסתם משנה נמי פליגי אמוראי ואפילו במחלוקת ואחר כך סתם נמי איכא מאן דפליג לקמן בסוף פרקין (דף כא.) גבי שכירות בתים דפליגי ר"מ ור' יוסי ופסיק רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אע"ג דבתר הכי סתם כר"מ לכך נראה לפרש דלאו מכח סתם בעי למיפסק דליהוי הלכה כסתם אלא הכי פריך מחלוקת ואח"כ סתם הוא ואפילו למאן דלית ליה הלכה כסתם מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד: ה"ג **משום** דקתני לה בי הלכתא פסיקתא. כלומר דקתני כל המשנה הוא לשון הלכה פסוקה ולא גרסינן גבי כמו שפירש הקונטרס דהא איכא מאן דאמר התם [י]דאין הלכה כההיא דכל החוזר בו כו'[ט]: **הנראה** שתעמוד עמי לערב. פי' ר"י הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב: **הנשאל** לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר. וא"ת וכי לא ישאל לכל החכמים וידונו זה עם זה אולי ישיבוהו מדבריו וי"ל דאינו אסור אלא [ו]לשואל אם לא יודיע לו כבר שאלתי לפלוני ואסר לי אבל אם אומר לו כבר שאלתי פלוני חכם מותר אבל ודאי החכם יזהר שלא יתיר כדאמרי' בפרק כל היד (נדה דף כ: ושם ד"ה אגמריה) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר אא"כ יוכל להחזירו כגון שטעה בדבר משנה או אפילו בשיקול הדעת וסוגיא כאידך דנהא אמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דמה שעשה עשוי וישלם מביתו אם נשא ונתן ביד ודוקא אסר אין חבירו רשאי להתיר אבל אם התיר חבירו רשאי לאסור והא דאמרי' בירושלמי בפ' ר"א דמילה ר' סימון שרא ורבי אמי אסר איקפד רבי סימון ולא כן תני הנשאל לחכם והתיר לא ישאל לחכם שמא יאסור אלמא משמע דהתיר אין חברו רשאי לאסור ה"פ התם אמאי איקפד רבי סימון ולא כן תני כלומר והלא אינו שנוי בשום מקום הנשאל לחכם כו' דלא אסרו חכמים אלא להתיר אחר אוסר ומסיק אמר רב יודן להפך היה שאל לר' אמי אסר לר' סימון ושרא ואיקפד רבי אמי כהדא דתני נשאל לחכם ואסר לא ישאל לחכם אחר שמא יתיר והא דאמרינן פרק אלו טרפות (חולין ד' מט.) גבי מחטא דאשתכח בסימפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף רב אחא בר מניומי מכשר התם שניהם היו בבית המדרש כשנשאלה השאלה[מ]: **בשל** תורה הלך אחר המחמיר. רש"י היה פוסק בכל איכא דאמרי שבתלמוד בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר האחרון וריב"א פי' דכל איכא דאמרי לגבי לשון ראשון כטפל לעיקר והלכה כלישנא קמא ור"ת פירש בדאורייתא לחומרא בדרבנן לקולא כרבי יהושע בן קרחה דהכא ורבינו שמשון היה מפרש דבכל מקום שיש להתברר כחד מינייהו משיטת התלמוד בתריה אזלינן: **וכולן** שחזרו בהן. פ"ה אגזלנים ועמי הארץ קאי וקשיא וכי עם הארץ לא יוכל לעשות עוד תשובה ועוד דלשון עולמית משמע שכבר קבלו אותם פעם אחרת ועוד קשה דבבכורות בפ' עד כמה (דף ל:) תניא עם הארץ שקיבל עליו דברי חברות ונחשד לדבר אחד נחשד לכל התורה כולה דברי ר"מ משמע הא לא נחשד מקבלין לכך נראה לפרש אעמי הארץ החשודין על המעשרות ושביעית וכבר קבלו עליהן דברי חבירות ועתה חזרו לסורן ונחלקו אם יקבלום עוד ובמסכת דמאי (פ"ב משנה ג) מייתיא בהדי ההיא ועם הארץ שקבל עליו דברי חברות והכי פירושו וכולן שקבלו עליהן דברי חברות וחזרו לסורן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ואכ"א חזרו בהן במטמוניות פי' שחזרו לסורן בסתר ובפרהסיא נוהגין דברי חברות אין מקבלין אותן לפי שהם גונבים דעת הבריות אבל אם חזרו לסורן בפרהסיא שאינם גונבים דעת הבריות אז מקבלין אותן דודאי אם יעשו תשובה יקיימוה איכא דאמרי עשו דבריהם במטמוניות פירוש אם שכבר עשו בדברי חברות אף במטמוניות מקבלין אותן כי מאחר שנתאמנו כ"כ בתשובה שאף בצנעא החזיקו בה אין להדימן אם חזרו ונכשלו אבל אם שכבר לא עשו דברי חברות אלא בפרהסיא אין מקבלין אותן כי שמא בסתר היו עושין עבירות והיו מטעין הבריות:

סום

מסורת הש"ס

א) [סוטה יח.], ב) [כריתות ט. וש"נ], ג) [יבמות מב:], ד) ב"מ עו., ה) שבת קנ., ו) חולין מד: נדה כ: ע"ש [ברכות סג:] תוספתא עדיות פ"א ה"ג, ז) בכורות לא. [תוספ' דמאי פ"ב ה"ח], ח) [ב"מ עו.], ט) בס"א נוסף: שבידם, י) [ב"מ עו.], כ) [וע"ע תוס' ב"ק קג. ד"ה גבי ותוס' ב"מ עו: ד"ה רב ותוס' מנחות סו. ד"ה זכר], ל) [לשאול. יעב"ץ], מ) [וע"ע תוס' חולין מד: סד"ה הימן].

◆

מוסף רש"י

נותן לו דמי צמרו. צמר לבן כמו שמסר לו, דקנייה בשינוי ונתחייב מעות (ב"מ קיז:). כדמים שצמר לבן נמכר בשוק, דקנייה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (שם עח:) ולא יהיב ליה אלא דמי צמרו אבל לא דמי שבחו, או זה יתן שכר משלם ויקח הצמר (ב"ק ק:). **ר' יהודה אומר.** אם כן תחייבו נמצא זה נהנה שזה הביאו לו מן השוק, אלא מחזיר לו את הצמר כמות שהוא צבוע וידו על התחתונה (ב"מ קיז:). **אם השבח.** שהשביח הצמר, יתר על היציאה. שהוציא לצבע זה בסממנין ועצים ושכר טרחו כשאר שכיר יום, **נותן לו את היציאה.** ולא מה שראוי בקבלנות, דהוי טפי (שם). דמי עצים וסממנים ולא שכר שלם (שם עח:) דקנים ליה להאי דשינה להיות ידו על התחתונה ולא נתהני משבחא ואגרא נמי כוליה לא ישקול אלא יציאה (ב"ק ק:). **נותן לו את השבח.** שהשביח את הצמר, ואם ירצה ליטול את שכרו, כגון שהשבח יותר על השכר, יתן שכרו (שם). **אהדרינהו רב יוסף לאפיה.** ככעס (סוכה יא.). **דמחלוקת ואחר כך סתם.** בין שסתם אחריה מיד באותה מסכת, בין שסתם אחריה במסכת אחרת באותו הסדר, כגון נתן צמר לצבע, דמחלוקת בב"ק בהגוזל וסתם בב"מ כל המשנה ידו על התחתונה, וסתם לן כר"י דאמר אם השבח יתר על היציאה כו', הלכה כסתם (יבמות מב:). **הנראה שתעמוד עמי לערב.** עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב, אם תבא אלי לכשתחשך, ושניהן יודעין שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזכירו, וכיון דלא מפרש בהדיא שרי (נר' יהושע בן קרחה) כדמפרש טעמא דבור אסור הרהור מותר (שבת קנ.). **וכולן שחזרו בהן.** סיפא דהך ברייתא דלעיל היא דקתני הבא לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד וכן כהן שקיבל עליו דברי כהונה חוץ מדבר אחד וכן בלוי שקיבל עליו דברי לויה חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותן, שנאמר המקריב את דם השלמים וגו', בזמן שהכהנים עושין רצונו של מקום מה כתיב בהם חלקם נתתי אותם מאשי, וכשאין עושין רצונו של מקום מה כתיב בהן מי בכם ויסגור דלתים, וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית כר' בתוספתא דמסכת דמאי בפרק שני (בכורות לא.). **עשו דבריהם במטמוניות.** שלא חיללו שם שמים בפרהסיא (שם).

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פי"י מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג:

כ ב מיי' שם הל' ד ופמג שם טוש"ע שם ופי' שלג סעיף ה בהג"ה:

כא ג מיי' שם פי"ט הלכה ד ופ"ח מהל' מכירה הל' ג ד סמג שם וסי' פב טוש"ע ח"מ סי' שלג סעיף ד וסי' קל סעיף י וסעיף יא:

כב ד מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ז:

כג ה מיי' פ"א מהל' ממרים הל' ה סמג עשין קיא ולאוין קיז:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הלכה כרבי יהושע בן קרחה דשרי:

◆

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו ההוצאה כו' ואע"ג דתנן סתמא בבבא מציעא כל המשנה ידו על התחתונה. סבר דלמא אין סדר למשנה ותנא כל המשנה תנא ברישא וחזר ושנאה במחלוקת ר' מאיר ור' יהודה כמו שמפורש בבבא קמא בהגוזל וקיימא לן סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם לפיכך הוצרך לומר בפירוש הל' כר' יהודה. ורב יוסף אמר לא צריך. כי אמרינן אין סדר למשנה בתרי מסכתי אבל בחדא מסכתא על הסדר היא שנויה. המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר ותלתא בבי חדא מסכתא היא וכבר פירשנוה בהגוזל בעיקר מקומו: ת"ר לא יאמר אדם לחבירו בשבת הנראה שתעמוד עמי לערב. ר' יהושע בן קרחה אומר [אומר] הנראה שתעמוד עמי לערב. אמר רבה בר בר חנה א"ר יהושע בן לוי הלכה כר' יהושע בן קרחה: ת"ר הנשאל לחכם וטימא לו לא ישאל לחכם אחר ויטהר לו וכן שאל לחכם ואסר לו לא ישאל לחכם אחר ויתיר. היו שנים אחד אוסר ואחד מתיר. אחד מטהר ואחד מטמא. אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו. ואם היו שניהם שוין. הלך אחר המחמיר. ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל. אמר רב יוסף הלכה כר' יהושע בן קרחה. ת"ר כל הפושעים שחזרו אין מקבלים אותם עולמית. דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר חזרו במטמוניות פי' בסתר אין מקבלים אותם. חזרו בפרהסיא מקבלין אותם. איכא דאמרי ר' יהודה אומר עשו עבירות בסתר כלומר פשיעתם בסתר היתה מקבלין אותם